

Vägledning för Platssamverkan kring sociala boenden

**Mutual Benefits – Klok design för ökad trygghet
och en stad för alla**

2024-03-20

Innehållsförteckning

1	Introduktion	4
1.1	Bakgrund	4
1.1.1	Projektet Mutual Benefits	4
1.2	Vad är platssamverkan?	4
1.3	Varför behövs platssamverkan kring sociala boenden?	4
1.3.1	Städernas arbete med trygghet och säkerhet	5
1.3.2	Not in my Backyard	5
1.4	Vägledningens uppbyggnad	5
2	Exempel utifrån	6
2.1	”Den inkluderande staden” strategi i Odense, Danmark	6
2.1.1	Haellesteder - repliplatser	6
2.1.2	Ett gemensamt ansvarstagande	7
2.1.3	Lärdomar till platssamverkan	8
2.2	Grannskapsarbete inom Y-stiftelsen, Finland	8
2.2.1	Principer för Grannskapsarbete inom Y-stiftelsen	8
2.2.2	Lärdomar till platssamverkan	10
2.3	Platssamverkan i en bredare kontext	10
2.3.1	BID-inspirerad platssamverkan	10
2.3.2	Platssamverkans baksida	11
2.3.3	Lärdomar från Platssamverkan i en bredare kontext	11
3	Teoretiska perspektiv	12
3.1	Trygghet	12
3.2	Trygghetsparadoxen	12
3.3	Stigma	13
3.3.1	Stigmasymboler	13
3.4	Broken Windows	14
3.5	Empati	14
4	Platssamverkansmodell kring sociala boenden	15
4.1	Principer för platssamverkan kring sociala boenden	15
4.1.1	Brukarnas behov i grannskapet jämföras med andra invånares	15
4.1.2	Helt, rent, funktionellt och vackert	16
4.1.3	Personalen förstår sin roll i fungerande grannskap	17
4.1.4	Korta, enkla kontaktvägar mellan grannskapsaktörer	18

4.1.5	Skapa möten, empati och förståelse mellan grannskapsaktörer och brukarna	19
4.2	Kom igång med platssamverkan kring sociala boenden.....	21
4.2.1	Kartläggning.....	21
4.2.2	Analys	21
4.2.3	Gör en plan	22
4.2.4	Kreativitet och struktur	22
4.3	Modellens användningsområden	22
4.3.1	Vad kräver platssamverkan av parterna?	23
4.4	Olika nivåer av samverkan kring sociala boenden.....	23
4.4.1	Ett boende med goda kontakter i området.....	23
4.4.2	Trygghetsforum.....	24
4.4.3	Platssamverkansråd	25
4.4.4	Samverkan i redan existerande nätverk	26
5	Slutord.....	28
6	Referenser	29

1 Introduktion

1.1 Bakgrund

1.1.1 Projektet Mutual Benefits

Mellan 2021 och 2024 pågår projektet ”*Mutual Benefits – Klok design för ökad trygghet och stad för alla*”. Mutual benefits är ett projekt som drivs i samverkan mellan Göteborgs stad – Socialförvaltningen Sydväst, Göteborgs Stadsmission, Stena Fastigheter, Wallenstam och Chalmers. En av projektets målsättningar har varit att utveckla och pröva en platssamverkansmodell kring ett boende för äldre personer med beroendeproblematik, i samband med nybyggnation i området. Delar av modellen har också prövats kring andra boendeenheter för hemlösa personer med beroendeproblematik under projekts gång.

Platssamverkansmodellen är ett resultat av projektet Mutual Benefits och implementeras brett under våren 2024 bland de kommunala sociala boendena i Göteborgs Stad.

1.2 Vad är platssamverkan?

Platssamverkan är en samverkansstruktur mellan privata och offentliga aktörer inom ett geografiskt avgränsat område. I Göteborgs stad finns olika former av platssamverkansnätverk som är organiserade på olika sätt, på olika platser. Läs mer om platssamverkan under stycke ”*2.3 Platssamverkan i en Bredare kontext*”

1.3 Varför behövs platssamverkan kring sociala boenden?

Det finns många goda skäl att arbeta med platssamverkan kring sociala boenden, och ytterligare goda följd effekter av en lyckad samverkan för allmänhet, brukare och verksamhet. Exempel på sådana goda följd effekter kan vara ökad trivsel, ömsesidigt gynnsamma samarbeten och stolthet för sitt närområde.

Samtidigt är kanske de mest existentiella frågorna för sociala boenden, städernas arbete med trygghet och säkerhet (se avsnitt 1.3.1 Städernas arbete med trygghet och säkerhet) samt initiativ i s.k. NIMBY-anda (se avsnitt 1.3.2 Not in my backyard). De sociala boendena är i dagens situation nödgade att hitta sätt att förhålla sig till och medverka i arbetet med säkerhet och trygghet i ett närområde, för att kunna fortsätta driva sitt arbete och finnas till för de allra mest utsatta. Utan en mer framskjuten hållning i dessa frågor riskerar det att bli kontinuerligt svårare att driva och nyetablera verksamheter för socialt utsatta och krav eller initiativ i s.k. NIMBY-anda kan riskera sociala verksamheters fortlevnad.

1.3.1 Städernas arbete med trygghet och säkerhet

Runt om i städer i Sverige sätts ett ökat fokus på en trygg och säker stadsmiljö. Detta arbete har ibland satt fokus på särskilda grupper som anses minska tryggheten och säkerheten i ett område såsom personer med beroendeproblematik och psykisk ohälsa. Verksamheter och mötesplatser för dessa grupper har därför ofta begränsats, önskemål om att redan befintliga boenden ska flyttas och stort folkligt motstånd mot planer på att etablera nya verksamheter för dessa målgrupper har förekommit (se t.ex. Pettersson, Oro bland grannar när boendet Alma flyttar till Gamlestaden, 2022 och Pettersson, Missbruksboende kan flytta till Kyrkbyn - grannar kritiska, 2022).

En del av syftet med att samverka kring sociala boenden är att arbeta på ett strukturerat sätt med trygghet och säkerhet på ett sätt som också gynnar brukarna på det sociala boendet samtidigt som det innebär en trygghet för grannar i närområdet.

Läs mer om begreppet trygghet under del "3.1 Trygghet", del "3.2 Trygghetsparadoxen" och "3.4 Broken Windows".

1.3.2 Not in my Backyard

Ett vanligt begrepp i samband med verksamheter för socialt utsatta är begreppet "Not in my backyard", förkortat NIMBYism. Det beskriver ett fenomen där personer ur allmänheten driver opinion mot samhällsviktiga verksamheter eller utvecklingar när dessa planeras eller finns i ens närområde. Fenomenet kan sammanfattas med att de personer som driver sådan opinion ser behovet av t.ex. boenden för hemlösa men att de av olika skäl inte borde vara just här.

En del av syftet med att arbeta med platssamverkan är att förebygga initiativ i linje med fenomenet "Not in my Backyard". D.v.s. att personer driver opinion för att verksamheter för hemlösa ska flytta "någon annanstans".

1.4 Vägledningens uppbyggnad

Vägledningen är uppdelad på fyra delar.

1. Introduktion
2. Exempel Utifrån
3. Teoretiska Perspektiv
4. Platssamverkan kring Sociala boenden

För den som vill komma igång med platssamverkan går det bra att börja direkt i avsnitt 4, men för att få en djupare förståelse kan de vara bra att ta del av exempel och teoretiska perspektiv i avsnitt 2 och 3 också.

2 Exempel utifrån

I detta avsnitt kan du dels läsa om ”*Den inkluderande staden*” en kombination av platssamverkans- och stadsutvecklingsstrategi relaterad till hemlösa och socialt utsatta. Du kan också läsa om den finska Y-stiftelsens modell för att samverka kring sociala boenden, och slutligen också om platssamverkan i en bredare kontext.

Det är inspirerande exempel som kan bidra till att utveckla ett platssamverkansarbete kring ett socialt boende, och att hitta lösningar på utmaningar kopplade till otrygghet och konkurrens. Men också en inblick i andra arbetssätt som kan uppfattas som annorlunda men ändå har upplevts fungera väl på de platser där de tillämpats.

2.1 ”Den inkluderande staden” strategi i Odense, Danmark

I Odense har kommunen arbetat utifrån en strategi som heter ”*Den inkluderande by*” som betyder ”*Den inkluderande staden*” sedan år 2009. Då var det mycket medial uppmärksamhet kring öppet missbruk i de centrala delarna av staden och polisen gjorde många ingripanden, men upplevde att de inte hade någonstans att hänvisa personerna med beroende till. År 2018 valde kommunen att formulera sitt arbetssätt till en strategi, som ett sätt att försvara och göra strategin begriplig.

2.1.1 Haellesteder - repliplatser

En grundvärdering i strategin är att det ska finnas plats för alla i staden, och i den andan byggs ”*Haellesteder*” – repliplatser. På en repliplats är tanken att det ska finnas

- Väderskydd
- Flera grupper med sittplatser - för att inte tvinga personer som inte kommer överens att sitta tillsammans
- Sophantering
- Växtlighet som skapar en symbolisk gräns för platsen från omgivningen och samtidigt innebär god insyn och utsyn från platsen
- God översikt så att man kan avlägsna sig om någon man inte är överens med kommer utan att bli överraskad
- Det ska vara möjligt för allmänheten att passera platsen utan att hamna tätt inpå brukarna, särskilt för äldre och barn.
- Urinoarer, både för män och kvinnor
- Frekvent städning

Repliplatserna är utplacerade på ett sådant sätt att de som använder dem ska kunna vara del av folklivet utan att de innebär en negativ påverkan för övriga medborgare och företagare. Det är också en trygghetsfråga för brukarna att

platserna ligger på gator där många rör sig, då de kan känna sig otrygga på gator som är mindre trafikerade.

Att få repliplatser att fungera är ett aktivt arbete. Ibland börjar människor t.ex. att samlas utanför repliplatserna. I dessa fall kan nya platser behöva upprättas, men också ett omfattande arbete att motivera brukarna att lämna den plats som de börjat använda. Ibland uppstår behov av att stänga ner repliplatser av olika skäl och/eller flytta dem. Ibland behöver man skapa tillfälliga platser i avvaktan på att nya kan färdigställas. Representanter för Odense kommun understryker att arbetet med repliplatser är ett aktivt arbete som inte löser sig enbart p.g.a. att repliplatser upprättas.

2.1.2 Ett gemensamt ansvarstagande

Strategin är ett samarbete mellan staden, polisen, bevakningsbolagen och en idéburen aktör. Tanken är att alla aktörer ska arbeta efter strategin oavsett uppdragsgivare. Det innebär bland annat att bevakningspersonalen som är kontrakterade av företagarföreningen i centrum arbetar som en del av samma arbete som socialtjänsten gör utan att uppdragen krockar.

Genom att det finns någonstans att hänvisa och ett vägledande förhållningssätt har bevakningsbolagen kunnat skapa en god relation till brukarna. Många gånger erfar bevakningspersonalen att brukarna kan tipsa om vem som skulle ha utfört ett visst brott eller ange en langare som är problematisk för brukarna. Dessa uppgifter kan bevakningspersonalen föra vidare inom sitt samarbete med polisen som i sin tur har kunnat utreda vissa brott. Polisen uttryckte vid en studieresa som representanter för Göteborgs stad gjorde under 2022 att strategin har avlastat dem i hög grad i deras arbete. Tidigare la de mycket energi på att arbeta med ordningsstörningar på ett sätt som var mycket resurskrävande, och dessutom relativt poänglöst då det inte fanns någonstans att hänvisa brukarna.

Samverkansaktörerna inom strategin har återkommande möten, ned syftet att samråda kring lägesbilden, men också lära känna varandra. En grundbult i strategin är att de alltid vet vem de ska kontakta om någon har utmaningar i sin verksamhet. För ett par år sedan skickades information ut om strategin till alla medborgare tillsammans med ett telefonnummer som de kunde ringa till vid frågor eller synpunkter. Odense kommun tydliggjorde också i utskicket att alla oavsett social situation var medborgare och hade en plats i samhället. Numret har varit relativt sparsamt använt.

Genom att formulera strategin har de socialt utsatta satts på kartan och lyfts i den politiska diskussion i alla processer som sker i staden. Det finns ett brett politiskt stöd för strategin, och när nya riktlinjer för hur kommuner ska arbeta med stadsutvecklingsfrågor nationellt är Odenses strategi en av rekommendationerna. När olika platser ska utvecklas medverkar socialförvaltningen och får på så vis möjlighet att påverka utformningen av offentliga platser.

Sammantaget handlar strategin om att bemöta och förebygga initiativ i *”Not-in-my-backyard”*-anda. Läs mer om *”Not in my Backyard”* i avsnitt 1.3.2.

2.1.3 Lärdomar till platssamverkan

- Det är angeläget med samverkan som innebär ett gemensamt och brett ansvarstagande för offentlig plats och alla som vistas där, och därmed undvika fysiska platser och situationer som framstår vara “ingens ansvar”.
- Det är viktigt med en gemensam målbild kring de sociala frågorna som grundar sig i avvägningen mellan allas rätt till staden och allas rätt att vara rimligt trygga i staden.
- Det är gynnsamt att förhålla sig till flöden av människor (var det rör sig mycket människor, på vilka tider på dygnet) och använda sig av det som en trygghetsskapande funktion och vägledning för var det är lämpligt för socialt utsatta att mötas.
- Utformningen av repliplatser ger flera insikter kring design av det offentliga rummet och socialt utsatta;
  - Det är bra med symboliska barriärer som skapar ett innanför och utanför utan att dölja eller gömma. Det skapar en tydlighet i samspelet mellan olika grupper och innebär en trygghet för både socialt utsatta och allmänheten.
  - Det är bra med en sorts buffertzoner på några meter som gör att allmänheten kan passera utan känslan att man hamnar tätt inpå personer som är påverkade. Detta gäller särskilt för barn och äldre.
  - Det är bra med platser som erbjuder flera sittgrupper då detta kan minska konflikterna på en plats eftersom socialt utsatta som inte kommer väl överens kan sitta åtskilda på en och samma plats.

2.2 Granskingsarbete inom Y-stiftelsen, Finland

Finlands arbete med ett nationellt program för att avskaffa hemlöshet har väckt internationell uppmärksamhet och intresse. Y-stiftelsen är en nationell stiftelse som är en av nyckelaktörerna i det finska arbetet med att minska hemlösheten. I skriften *”A home of your own”* beskriver Y-stiftelsen hur de innan strategin ofta placerade boenden för hemlösa långt bort från där andra människor bor, den nya strategins implementering har bidragit till att man numera bygger bostäder för hemlösa i vanliga bostadsområden. I samband med denna utveckling har också det s.k. *”Not-in-my-backyard”*-fenomenet blivit synligt och man har då tagit fram en modell för granskingsarbete i syfte att möta oron hos grannar. (Y-Foundation, 2017). Läs mer om *”Not in my Backyard”* I stycke 1.3.2.

2.2.1 Principer för Granskingsarbete inom Y-stiftelsen

Detta är principerna för Granskingsarbete utifrån skriften *”A home of your own”* (Y-Foundation, 2017);

1. Frikostig överföring av information

Information kan förmedlas från enheten till grannskapet genom att organisera öppet husevenemang eller grannskapsmöten på enheten.

2. Att lära känna varandra

Om områdets invånare lär känna varandra som medmänniskor så minskar risken att negativa stereotyper blir förhärskande. Att lära känna varandra ökar den ömsesidiga förståelsen. Personalen bör uppmuntra de boende i stödboendet att interagera öppet med resten av grannskapet.

3. Partnerskap och samarbete

Nyckeln till grannskapsarbetet är att bostadsområdet, dess trivsel och trygghet, tas om hand tillsammans med grannskapet, områdets invånare och andra aktörer som företagare och myndigheter. Samarbetspartners kan vara kyrkor, bostadsrättsföreningar, daghem, skolor och företag.

4. Ta hand om områdssäkerheten

Det är Y-stiftelsens bild att enhetens personal också kan ingripa i störningar som inte har orsakats av enhetens invånare, utan av deras vänner. Samarbetet med polisen är viktigt. Innan enheten öppnas är det bra om polisen kartlägger enhetens planritningar, för att förstå vilken typ av boende som flyttar in i lokalerna. Det är också god praxis inom Y-stiftelsen att polisen har en huvudnyckel till lokalerna för att spara tid i allvarliga situationer

5. Ta hand om grannskapet

Y-stiftelsen beskriver erfarenheten av att det är en mycket uppskattad form av grannskapsarbete att plocka skräp i området. Att värna om trivseln i grannskapet innebär också att de boende själva inte lämnar skräp efter sig. Att de boende tar hand om kvarterets grönområden är också en möjlighet. Det inkluderar att gå på promenader runt grannskapet, vilket kan göras av boende eller personal. Alla observationer från promenaderna (t.ex. upptäckta sprutor, störningar, input från polisen) dokumenteras i ett observationsformulär. Dokumentationen bidrar till det samlade materialet för utvärdering och utveckling av grannskapsarbetet.

2.2.1.1 Fler exempel från Y-stiftelsen

Fler exempel från Y-stiftelsens skrift *"A home of your own"* är;

På samtliga boenden finns ett akutnummer, där någon svarar. Numret ska vara väl spritt i området och svarande ska ha möjlighet att gå och kolla till situationen som lyfts.

Anställda grannskapsvärdar går runder i området varje dag tillsammans med brukarna från boendena. Deltagandet ses som en del av verksamheternas sysselsättningsverksamhet.

I ett område uppkom oro för att ett boende placerats nära busshållplatsen som används i barnens resväg till och från skolan. För att ta hand om oron och öka tryggheten såg boendet till att placera ut personal med varselvästar vid busshållplatsen.

Ett annat exempel är en park som var präglad av offentlig alkoholkonsumtion i närheten av ett boende. Boendet utfärdade ett skötselavtal med staden, vilket resulterade i att boendets brukare städade parken två gånger i veckan som en del av verksamhetens sysselsättningsverksamhet.

2.2.2 Lärdomar till platssamverkan

- Det gagnar socialt utsatta att verksamheter för hemlösa är tydliga och öppna med kommunikation kring målgruppen och vad som försiggår på boendet. Det är positivt att skapa forum och sammanhang där man öppnar upp verksamheten för allmänheten.
- Ett sätt att lugna oro och få möjlighet att åtgärda problem i tid är att säkra korta kontaktvägar mellan kringboende och grannverksamheter, t.ex. genom ett akutnummer.
- Det är gynnsamt för brukarna att verksamheterna arbetar aktivt med integration i området och att skapa kontakter för brukarna till närsamhället.
- Det är fundamentalt att se områdessäkerhet som en prioritet i verksamheten, och att ta ett bredare ansvar för den.
- Det gynnar verksamheten att vara en aktiv part i närområdet och att hela tiden söka möjligheter för att vara lösningen på områdets problem.

2.3 Platssamverkan i en bredare kontext

”[Platssamverkan är] En metod att uppnå samordning av aktörers resurser för att gemensamt göra förändringar, åtgärder och tillhandahålla service inom ett geografiskt avgränsat område.” (Boverket, 2021)

2.3.1 BID-inspirerad platssamverkan

Det finns en mängd olika definitioner på vad en platssamverkan är. Flera av de samverkansarbeten som finns i Sverige är s.k. BID-inspirerade samarbeten, och flera av dessa har sina egna definitioner av vad en platssamverkan, eller vad ett BID-inspirerat samarbete är. BID står för Business Improvement District och är en amerikansk modell för områdesutveckling som har inspirerat till arbete i Sverige. Förutsättningarna är väldigt annorlunda i Sverige än i USA och man pratar därför i Sverige om BID-inspirerad platssamverkan.

BID-inspirerade platssamverkansarbeten är frivilliga åtaganden och finansieras generellt genom en avgift som alla medlemmar betalar till en fastighetsägarförening eller liknande.

Platssamverkansarbeten som funnits under lång tid och som är välkända i Sverige är BID Gamlestaden i Göteborg och BID Sofielund i Malmö. BID-samarbetet i Gamlestaden är intressant eftersom det startade med en uttalad ambition att arbeta med frågan av vad som upplevdes vara en oproportionerligt hög andel placeringar av människor med sociala problem i Gamlestaden från socialförvaltningarna (Boverket, 2021). Organisationen Fastighetsägarna anger att syftet med BID-inspirerade samarbeten är att öka attraktiviteten och fastighetsvärdet i ett område (Fastighetsägarna, 2024).

Boverket anger i sin rapport *”Förutsättningar för stärkt platssamverkan”* att syftet med platssamverkan ofta handlar om att rusta upp otrygga platser, göra trygghetsvandringar eller ordna så att väktare rör sig i området. (Boverket, 2021)

2.3.2 Platssamverkans baksida

Boverket redovisar forskning i sin rapport *”Förutsättningar för stärkt platssamverkan”* (Boverket 2021) och anger att även om platssamverkan kan ha flera effekter som upplevs positiva så är en önskad effekt för enskilda resurssvaga individer av de ökade fastighetsvärdena att de trängs undan från platsen eller från området. Boverket beskriver också forskning som visar att BID-samarbetena ibland har inneburit ett minskat inflytande från grupper som inte äger fastigheter i ett område. Samtidigt slår Boverket fast att insatserna i platssamverkan kan bli mer verksamma om fler aktörer är representerade i platssamverkan. (Boverket, 2021)

2.3.3 Lärdomar från Platssamverkan i en bredare kontext

- Samverkan som gynnar flera aktörers intressen är uthållig över tid, och har stark potential att förändra boendemiljön i ett område.
- Den samverkan som lyckas med att skapa ett gott samverkansklimat har förmåga att minska antalet frågor och platser i ett närområde som är “ingens ansvar”.
- Det är viktigt att sociala aktörer är en aktiv part i de samverkansform som finns i olika områden, i syfte att lyfta sin målgrupps perspektiv och säkra att de också gynnas av den utveckling som sker. Genom att fler blir verksamma i platssamverkan kan insatsernas kvalitet öka.

3 Teoretiska perspektiv

Utöver de exempel som modellen inspirerats av som beskrivs i avsnitt ”2 *Exempel Utifrån*”, finns behov av att knyta an projektets modell till ett antal teoretiska referensramar som kan ge en fördjupad förståelse kring projektets principer.

Det handlar dels om det mycket aktuella begreppet trygghet, och den viktiga kunskapen kring trygghetsparadoxen. Det handlar om begreppet stigma, och stigmasymboler och dess påverkan på hur vi behöver tänka och agera för att förhålla oss till stigma. Det handlar om teorin broken windows och dess relation till underhåll och utformning i våra sociala boenden. Det handlar slutligen också om empati, och arbetet med att utveckla vår empati kring frågor och personer i hemlöshet och beroende, men också att arbeta pedagogiskt med att utveckla brukare i sociala boendes empati och förståelse av grannaktörer.

3.1 Trygghet

”Trygghet är den känsla som utlöses när en individ tolkar en fysisk miljö utformning och användning genom att sinnesintryck kombineras med såväl egna erfarenheter, som med andra individers eller mediernas beskrivningar av risken för att utsättas för brott eller hotfulla situationer.”
(Boverket, 2022)

3.2 Trygghetsparadoxen

Trygghetsparadoxen är ett begrepp som beskriver fenomenet att ökad säkerhet ibland kan leda till ökat risktagande eller slarv. När människor känner sig trygga och skyddade, kan de bli mindre försiktiga eller uppmärksamma på potentiella risker.

Trygghetsparadoxen visar att den subjektiva känslan av trygghet är komplex. Att en plats där risken för att utsättas för brott är hög, men upplevs som trygg och att en plats där man är trygg kan däremot upplevas som väldigt otrygg. Det har att göra med den enskildes referensramar kring livserfarenheter och uppväxtvillkor.

Ett exempel är bevakning (som är en form av att öka säkerheten). Bevakning på en plats, t.ex. ett boende kan både vara och kännas som en självklar lösning när det finns en oro att utsättas för brott. Bevakning i form av väktare och ordningsvakt ger ofta en högre subjektiv trygghetskänsla som är större än den faktiska säkerheten. Eftersom bevakning sker av en professionell individ som vanligen patrullerar ett område, så är den ökade tryggheten högst begränsad till den plats som denne person ser och hör. Det vill säga att resterande yta är obevakad. Har man dessutom en bevakning som återkommer under korta stunder t.ex. 20 min på en natt, är sannolikheten för att bevakningspersonalen ska infinna sig på platsen vid rätt tid för eventuell händelse väldigt låg. Detta är ett typiskt exempel på trygghetsparadoxen, att en person känner sig tryggare

med anledning av insatsen, men insatsen i sig innebär inte ökad säkerhet på samma nivå vilket gör att personen egentligen utsätts för en minskad säkerhet, då säkerheten inte beaktas i samma utsträckning p.g.a. att känslan för att vara trygg är högre än den borde på platsen.

Vidare läsning om Trygghetsparadoxen

Det finns flera artiklar och beskrivningar om trygghetsparadoxen bland annat skriver Per-Olof Hallin om trygghetsparadoxen i utgåvan om sociala risker, en begrepps- och metoddiskussion (Hallin, 2013), tips på artikel (Smith, 2018). *Begreppet är inte ett vedertaget begrepp utan snarare ett underlag för analys och reflektion, det förekommer vanligen i studier, artiklar och rapporter inom kriminologi och säkerhetssammanhang.*

3.3 Stigma

”Stigmatisering innebär att en grupp, som anses avvika från normerna och betraktas som mindre värda i samhället, pekats ut och förknippas med negativa stereotyper.” (Folkhälsomyndigheten, 2022)

Beroendeproblematik och psykisk ohälsa är vanligt bland personer som lever i hemlöshet och är i vårt samhälle på ett tydligt sätt sammankopplat med ett stigma liksom hemlöshet i allmänhet. De platser där bl.a. Göteborgs stad driver boenden för dessa målgrupper bär därför också ett stigma som är kopplat till de målgrupper som bor där. Folkhälsomyndigheten beskriver att begreppet stigma är uppbyggt kring tre relaterade komponenter; kunskap, attityder och beteenden.

När det gäller stigma kopplat till psykisk ohälsa föreslår Folkhälsomyndigheten att man i möjligaste mån ska använda insatser som bygger på en vetenskaplig grund för att höja kunskap, förbättra attityder och minska diskriminerande beteenden. (Folkhälsomyndigheten, 2022)

Det krävs ett aktivt arbete från sociala boenden för att höja kunskapen kring våra målgrupper i närområden där vi driver verksamheter, i syfte att ändra attityder till hemlösa samt beteenden eller handlingssätt som kan drabba målgruppen negativt och begränsa deras möjlighet att använda sitt närområde på samma villkor som andra.

3.3.1 Stigmasymboler

”...stigmasymboler, alltså tecken som särskilt effektivt drar uppmärksamheten till en för identiteten förnedrande brist och slår en bräschen genom en för övrigt sammanhängande fasad, med ty åtföljande nedvärdering av individen från vår sida.” (Goffman, 1972)

Vanliga fördomar kring platser eller verksamheter som hemlösa använder kan vara att de är skräpiga, slitna och att allmän nedgångenhet är oundvikligt eller att platserna i övrigt är fula, mörka och oinbjudande. Det är viktigt för sociala boenden att överväga hur intrycket av verksamheten kopplar målgruppen till ett stigma och på detta sätt skapar ett onödigt lidande för redan utsatta personer.

Verksamhetens uppgift blir här att balansera eller nyansera stigmat som finns inneboende i verksamheter för hemlösa genom att minska mängden stigmasymboler som att t.ex. säkra att det alltid är rent kring fastigheten, att miljön är välskött och kanske till och med vacker med belysning och planteringar.

3.4 Broken Windows

Broken Windowsteorin är en kriminologisk teori från 1982 och förklaras enklast som skadegörelsens smittorisk och skapandet av kriminogena platser.

Teorin bygger på idén att synliga tecken på försummelse och förfall i ett samhälle (såsom namnet åsyftar), t.ex. krossade fönster, nedskräpning, klotter, oklippta buskar och gräsmattor skapar en miljö som uppmuntrar till brottslighet.

Om man inte omhändertar dessa till synes små problem och oordning ignoreras, sänder platsen ut signaler om att ingen bryr sig om området och dess utveckling. Det kan i sin tur leda till att den sociala kontrollen minskar, vilket ökar risken för att grövre kriminalitet får fäste. Konsekvensen blir att invånare tenderar att minska sin närvaro ute i det offentliga rummet eftersom de upplever att kriminaliteten är på uppgång. Om inga åtgärder genomförs skapar man alltså en känsla av en plats för straffrihet vilken kan leda till ökad otrygghet och brott. (Wilson & Kelling, 1982)

3.5 Empati

"Empatiska är vi först när vi har en förståelse för den andres perspektiv och när känslan skiljs från jaget, så att vi känner med någon annan" (Olsson & m.fl, 2015)

Att definiera empati är inte helt enkelt, men empati är ett återkommande begrepp i stadsutvecklingssammanhang. När man söker på Boverkets hemsida kring projekt som berör empati, kan projektet t.ex. handla om oron för att vi blir mer osäkra kring möten i staden när vi inte har samma vana av att träffas fysiskt. Det kommer också upp resultat om konstens potential att utveckla barns empati i form av förmåga att sätta sig in i andra människors situation, men också behovet av engagemang och empati för att förstå människors upplevelser, behov och känslor för en plats.

I sammanhanget kring de sociala boendena så är empati ett viktigt målvärde. Det handlar dels om omkringliggande aktörers (hyresgäster och företag) förmåga att känna empati och förståelse för de personer som bor i sociala verksamheter och ibland agerar på ett avvikande sätt. En förståelse för varför verksamheten behöver finnas just här, och hur man kan fungera i samvaro utan att konflikter eller missförstånd uppstår.

Det handlar dels om verksamheten, i form av verksamhetens personal och lednings förståelse för omkringliggande aktörers upplevelser och behov kopplade till närheten till den sociala verksamheten, och i slutändan också

brukarnas förståelse av närliggande aktörer som människor som gör sitt bästa för att ta sig igenom dagen precis som de själva, och vars tillvaro påverkas av deras agerande.

4 Platssamverkansmodell kring sociala boenden

Platssamverkansmodellen kring sociala boenden är utformad som fem principer som också kan ses som sammanfattande framgångsfaktor. Principerna har som syfte att inspirera till lokalt anpassade insatser som på olika sätt förbättrar tillvaron för brukare i de sociala verksamheterna, grannar och näringsidkare i området kring det sociala boendet. När tillvaron kring sociala boenden utvecklas positivt minskar också riskerna för initiativ i så kallad NIMBY-anda (Not in my backyard) vilket är en målsättning för modellens arbete (Läs mer om begreppet *Not in my backyard* i avsnitt 1.3.2).

1. Brukarnas behov i grannskapet jämföras med andra invånare

2. Helt, rent, funktionellt och vackert

3. Personalen förstår sin roll i fungerande grannskap

4. Korta, enkla kontaktvägar mellan grannskapsaktörer

5. Skapa möten, empati och förståelse mellan grannskapsaktörer och brukarna

4.1 Principer för platssamverkan kring sociala boenden

För att få till en fungerande samverkan med närområdet krävs varierade, kreativa, plats- och kontextanpassade insatser. Samtidigt finns det flera gemensamma nämnare mellan sättet som har bedömts vara framgångsrikt i projektet Mutual Benefits och det sätt som man arbetat med i Odense och i anslutning till Y-stiftelsens fastigheter i Finland. Dessa framgångsfaktorer har samlats i ett antal principer tillsammans med exempel kring hur dessa har tillämpats på olika platser.

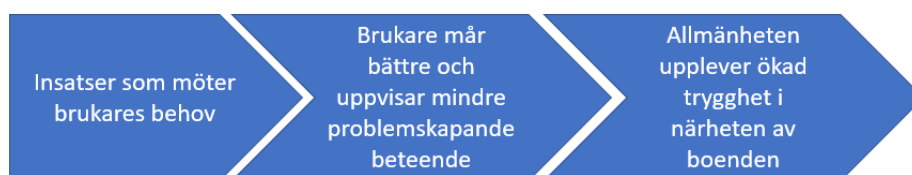
4.1.1 Brukarnas behov i grannskapet jämföras med andra invånare

Ett grundproblem vad gäller stadsutveckling och platssamverkan är att staden inte utvecklas på ett sådant sätt som möter personer med beroendeproblematiks behov. När grannskapet, staden och hemmiljön möter brukarnas behov i högre

utsträckning mår brukarna bättre och ger uttryck för ett mindre problemskapande beteende.

Insatserna som görs i platssamverkan har i huvudsak dubbla funktioner

De insatser som är vanliga i andra typer av platssamverkan har i huvudsak ett fokus på mer resursstarka grupperns behov så som önskemål om att minska socialt utsattas användning av en viss plats. I platssamverkansmodellen kring sociala boenden så är huvuddelen av insatserna sådana att de på något sätt tillför värde för socialt utsatta samtidigt som de fungerar trygghets- och trivselskapande för omgivningen.

4.1.2 Helt, rent, funktionellt och vackert

Ett väl omhändertaget och tilltalande närområde bedömer projektet ökar trivseln för så väl brukare som allmänheten. Att se till att området är helt, rent och funktionellt är något som kan vara en del av platssamverkan enligt projektets modell.

Den ena delen i denna princip är att åtgärda skadegörelse eller slitage. Denna del är kopplat till teorin "*Broken windows*", teorin om att skadegörelse som inte tas om hand föder mer skadegörelse (läs mer om teorin "*Broken Windows*" i avsnitt 3.4). En illa omhändertagen fysisk miljö ökar rädslan för brottsutsatthet då det ger ett intryck av att ingen har kontroll över platsen.

I den andra delen av denna princip så kan vi göra olika insatser för att göra ett område, eller en plats mer tilltalande för både brukare och allmänhet, snarare än att enbart åtgärda brister för att motverka stigma.

Möjliga positiva effekter av trivselhöjande åtgärder

- En vackrare och mer funktionell miljö höjer trivseln för brukarna, vilket i sin tur minskar risken för problemskapande beteende när brukarna trivs bättre.
- En vackrare och mer funktionell miljö ökar trivseln och därmed också tryggheten för allmänheten
- En vackrare och mer funktionell miljö kompenserar eller nyanserar till viss del stigmat som finns utifrån tidigare negativa erfarenheter, andra människors negativa beskrivningar och en medial bild av personer med beroende och i hemlöshet.

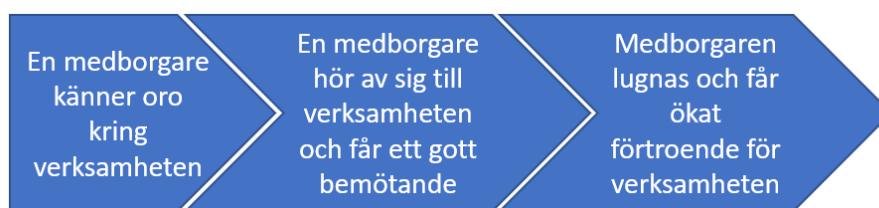
Exempel från Kallebäck

- På Kallebäck's boende fanns flera trasiga och felaktiga skyltar. Skyltarna byttes till nya, hela och korrekta skyltar
- Brukare som gick dåligt och samtidigt var berusade hade ibland svårt att ta sig hela vägen upp till boendet, och trillade på vägen. Genom kontakt med stadsmiljöförvaltningen sattes bänkar ut för att brukarna skulle kunna vila mellan busshållplats och boendet.
- För att öka trivseln för brukare i verksamheten och förbättra intrycket av byggnaden för grannar köptes en bättre julbelysning in till boendet.
- Runt boendet fanns en del skadegörelse, illa skött grönska och gatubelysning som ej fungerade. Efter trygghetsvandring felanmäldes problemen till stadsfastighetsförvaltningen och stadsmiljöförvaltningen som åtgärdade felen.
- Brukare som satt och drack alkohol framför entrén, var en utmaning på sommarhalvåret eftersom det kunde erfaras som otryggt för besökare. En sittgrupp på baksidan av boendet iordninggjordes och det finns ytterligare förslag på att utveckla den för att göra den attraktivare för brukare än framsidan.
- Efter översyn i olika skeden konstaterades att funktionerna på boendet var illa placerade, och att boendet i hög grad inte var trivsamt möblerat. I verksamheten så flyttade man runt flera funktioner i huset för att skapa en större logik i rörelsen runt i huset samtidigt som möbleringen användes annorlunda.

4.1.3 Personalen förstår sin roll i fungerande grannskap

Att mötas av förståelse och intresse när man som granne uttrycker oro är viktigt för att öka tryggheten och förtroendet för en verksamhet. Traditionellt sett har detta inte alltid bedömts som en del av kärnuppdraget inom förvaltningens sociala boenden. Det krävs en aktiv tankeflyttning för att säkra att verksamheterna och personalen förstår behoven kopplade till grannskapsmiljön.

Tillsammans med brukarna och byggnaden är personalen ett skyltfönster mot omvärlden för den verksamhet som bedrivs. Det intryck som allmänheten får av att möta brukare och personal på gatan är i många fall det intryck som de också har av verksamheten. I de fall där brukarna inte själva har förmåga att ta ansvar för att skapa goda relationer i närområdet behöver personalen anta en komplementär roll som en del av sitt uppdrag i verksamheten. Här handlar det om att kunna möta allmänhetens oro och frågor, men det kan också vara att säga hej till de man möter eller småprata lite när man möts på någon plats.

En viktig del av personalens roll är också att bedriva ett pedagogiskt arbete med brukarna, kring hur det påverkar dem själva men även boendet om hur de agerar i närområdet. Det är positivt för brukarna att med personalens stöd utveckla ett omsorgsfullt sätt att bete sig i sitt närområde, som förbereder dem på att i framtiden bo mer självständigt. Det går att bedriva detta arbete förebyggande, ha återkommande samtal på husmöten och samtala när något hänt.

Exempel från Kallebäck

- Genomgångar med personal på Kallebäck's vård och omsorgsboende har genomförts kring vad som är viktigt att tänka på om man tar emot synpunkter eller frågor från grannar.
- Kallebäck's boende har arbetat pedagogiskt med brukare under somrarna i syfte att rikta den öppna alkoholkonsumtionen till baksidan av boendet

Exempel från Gamlestaden

- Vid inflytt av boendet Alma i Gamlestaden har verksamheten arbetat med grannsamverkan som en stående punkt på husmötena (möten med brukare och personal)

4.1.4 Korta, enkla kontaktvägar mellan grannskapsaktörer

Att skapa korta och enkla kontaktvägar mellan grannskapsaktörer gör det möjligt att förstå varandras perspektiv och verksamhet, men det gör det också möjligt att snabbt åtgärda eller skapa förståelse för sådant som framkommer som synpunkter eller klagomål i området.

Vid behov kan man behöva skapa ett strategiskt och strukturerat arbete för att tillsammans hitta åtgärder för gemensamma utmaningar eller problem i ett område.

Att skapa enkla kontaktvägar kan också handla om att skapa ett nätverk med aktörer som i sin värdegrund är positivt inställda till verksamheter för socialt utsatta. Dessa aktörer kan fungera som en bro till mer skeptiska aktörer och kan ibland också vara resurser vad gäller att erbjuda brukargrupperna stöd.

Exempel från Kallebäck

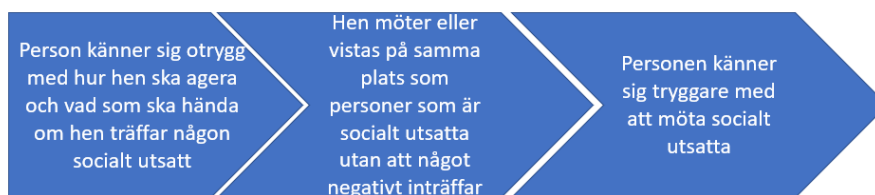
- I Kallebäck har representanter från Socialförvaltningen Sydväst, Förvaltningen för funktionsstöd, SGS, Stena fastigheter och Wallenstam har träffats återkommande för att dela lägesbilder och göra insatser i området i det s.k. Kallebäcksrådet. I rådet har kontaktlistor upprättats för att man lätt ska kunna kontakta varandra om något händer.
- Möten har skett mellan personal på boendet och en träffpunkt för äldre i området i syfte att lära känna varandra och söka samarbetsmöjligheter.
- Tidigare var den enda sökbara informationen om boendet tidningsartiklar med negativt innehåll. Kallebäcksvård och omsorgsboende har nu fått ett avsnitt på stadens hemsida där det finns nyanserad information om boendet.

Exempel från Gamlestadens

- För att bemöta oro som uppkommit inför inflytten av boendet Alma startades Trygghetsforum Alma. I trygghetsforumet har representanter från boendet Alma, Trygghetsamordningen Nordost, Poseidon och tre bostadsrättsföreningar träffats återkommande sedan inflytten av verksamheten för att dela information och samråda kring incidenter kopplat till verksamheten.
- Alma kontaktade Gamlestadens bibliotek inför inflytten av boendet. Kontakten resulterade i ett samarbete kring insatser för att erbjuda kulturaktiviteter till brukarna.
- Socialförvaltningen har haft kontakt med Svenska kyrkan inför inflytt av boendet i syfte att undersöka möjlig samverkan.

4.1.5 Skapa möten, empati och förståelse mellan grannskapsaktörer och brukarna

Otrygghet handlar till viss del om otillräcklig kunskap och erfarenhet om den andre. På platser där staden drivit boenden under lång tid är ofta otryggheten mycket lägre än på platser där det är på gång att flytta in ett boende eftersom allmänheten då inte vet vad inflytten ska innebära. Genom att det sker möten med hemlösa eller personer med psykisk ohälsa och allmänheten som inte innebär en direkt negativ erfarenhet byggs en trygghet av att mötet i sig inte nödvändigtvis är ett hot.

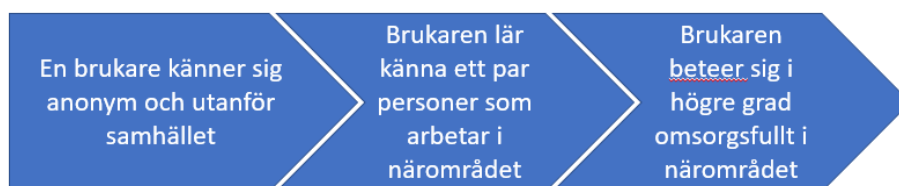

En annan del kan vara att öka förståelsen eller kunskapen för ett avvikande beteende som finns hos delar av brukargruppen. Att förklara anledningar till beteenden, och varför de inte gör som alla andra. Det kan också handla om att öka kunskapen kring att det avvikande beteendet faktiskt inte ökar risken för att allmänheten ska utsättas för brottslighet.

Att skapa förståelse är inte en ensidig process där allmänheten enbart ska förstå brukarna, utan det kan också vara insatser som gör att brukarna får empati och förståelse för grannar, och de som arbetar och underhåller fastigheter och verksamheter i närheten.

Genom att skapa relationer mellan brukarna och personer som arbetar i området, antingen genom besök på husmöten, eller genom att besöka de externa verksamheterna skapas en relation mellan brukare och personer som arbetar i området ökar incitamenten för att brukaren ska agera på ett omsorgsfullt sätt i sitt närområde.

Att skapa relationer mellan brukare och de som arbetar i området kan också ha en positiv påverkan på dessa personers arbetsmiljö, som på detta sätt kan känna minskad stress utifrån att de efter mötet besitter mer kunskap om brukarna.

Exempel från Kallebäck

- Kallebäcksrådet, ett samarbetsforum för Socialförvaltningen Sydväst, Förvaltningen för funktionsstöd, SGS, Stena fastigheter och Wallenstam har bjudit in stadsmissionen för att hålla pop-upcaféer på en parkering i området under 2022–2023. Brukare på boendena och hyresgäster i området har bjudits in för att fika på caféet, lämna kläder till stadsmissionens second handverksamhet och vid något tillfälle hoppa i hoppborg. Caféet tillämpar tillitspriser vilket gör att även brukarna kan komma, medan andra i området betalar mer. Caféerna har varit något positivt som kunnat erbjudas de som bor i området samtidigt som det har varit en möjlighet att mötas, och bidragit till att skapa ett socialt patos bland boende i området.
- När Wallenstam började bygga nya hus nära Kallebäck's vård- och omsorgsboende oroade sig brukarna i boendet att de inte skulle få bo kvar. Wallenstams förvaltare och fastighetsskötare bjöds in till boendet för att möta brukarna, vilket lugnade oron, och gav fastighetsskötaren en relation till brukarna. Förvaltaren fick också en egen erfarenhet av att möta brukarna som är användbar om någon hyresgäst skulle ha frågor om verksamheten.

4.2 Kom igång med platssamverkan kring sociala boenden

Projektet Mutual Benefits föreslår en process i tre steg för att komma igång med platssamverkan kring sociala boenden;

1. Kartläggning
2. Analys
3. Gör en plan

Planen skapas dels med utgångspunkter i kartläggning och analys, men också i dialog med modellens principer. I följande stycken ges en beskrivning kring hur man kan gå till väga med denna process.

4.2.1 Kartläggning

För att få en bild av vilka aktörer som finns i området finns ett antal olika verktyg. Nedan följer en tabell över möjliga verktyg att använda för att få fram lokalisering av olika funktioner;

Google maps	www.google.maps.com
Systembolag, företag, mataffärer, restauranger, apotek, föreningar, parker	

Gokart	gokart.sbk.goteborg.se
Förskolor, Grundskolor, Andra boenden för hemlösa, Bibliotek, Lokaltrafik, Vårdcentraler, Fastighetsägare	

Sociala medier	t.ex. facebook.com
Via områdesgrupper på t.ex. facebook kan man få information kring föreningar och företag som är aktiva i området samt olika aktiviteter som de arrangerar. Man kan också ta del av olika upplevelser av området inklusive erfarenheter av brukarna på det egna boendet eller vilken bild som finns av verksamheten.	

Promenader i området	
Att promenera vid olika tider på dygnet är ett utmärkt sätt att få reda på mer om vilka aktörer som är aktiva på olika sätt i närområdet, men också hur området uppfattas för brukare och allmänhet.	

4.2.2 Analys

Med utgångspunkt i kartläggningen görs en analys som har som syfte att vägleda i ett inledande skede när det gäller att förstå området. Ett sätt att arbeta med analysen är att utgå från följande frågor.

- Fundera på vilka funktioner som är viktiga för brukarna och som de använder, allt från kollektivtrafik till grönområden och mataffärer.

- Hur rör sig brukarna till och från dessa funktioner?
- Hur rör sig brukarna runt i området?
- Vilka aktörer passerar brukarna när de rör sig i närområdet.
- Vilka av närliggande verksamheter är mest påverkade utifrån hur brukarna rör sig.

Analysen sammanställs sedan skriftligt och kan bli en grund till platssamverkanskontakter och åtgärder.

4.2.3 Gör en plan

Med utgångspunkt i kartläggningen och analysen men också i dialog med modellens principer börjar enheten bygga en plan för att samverka och agera i närområdet. I planen samlas de insikter som gjorts i samband med analys och kartläggning, men också de insatser som genom planen ska integreras i det dagliga arbetet. Planen behöver ses över och uppdateras över tid, och de insatser som görs behöver utvärderas och utvecklas. Beroende på vilka förutsättningar som finns i området kan samverkan ske på olika nivåer. Läs mer i avsnitt “3.4 Olika nivåer av samverkan kring sociala boenden”.

4.2.4 Kreativitet och struktur

Att ha gjort en plan är bara ett första steg på vägen. Att se över platssamverkansplanen kan göras som en del av ett årshjul och för den som får till en fungerande samverkan så är enbart den gemensamma kreativiteten och uppfinningsrikedomen begränsningen för hur ett sådant samarbete kan berika ett närområde och de brukare samt allmänhet som finns där.

4.3 Modellens användningsområden

Behov av platssamverkan kan uppstå när;

1. Närområdet förändras kring ett boende genom nybyggnation eller förändring av verksamhetsinriktning i närområdet
2. Ett boende flyttar in i en miljö som inte tidigare har ett boende.

3. Det finns behov av att mildra eller förebygga konflikter kopplade till ett boende eller en närmiljö.

Platssamverkansarbete har prövats av verksamheter i alla dessa tre sammanhang (Kallebäck, Gamlestaden och Högsbo) och de har erfarits ha en positiv påverkan i samtliga tre. Varje enhet behöver dock skapa en plan för insatser som är effektiva i det närområde där man själv agerar, och det är viktigt att verksamheterna för boende och hemlöshet hela tiden arbetar med att utveckla arbetet med platssamverkan och på detta sätt berikar arbetet med fler erfarenheter av vad som ger god effekt på olika platser, skeden och sammanhang.

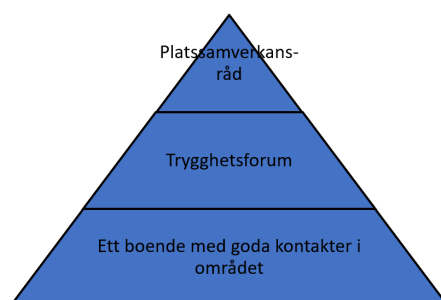
4.3.1 Vad kräver platssamverkan av parterna?

För den boendeverksamhet som vill delta i en samverkan krävs intresse för att arbeta med brukargruppen och deras förmåga att vara goda grannar. Brukarnas livsföring behöver sättas i ett större sammanhang än det egna boendet. Det krävs också förmåga att kommunicera brukargruppens särskilda behov och situation. Att prioritera tid för medverkan är också en viktig framgångsfaktor för att arbeta tillsammans med samverkansparter.

För fastighetsägare som vill samverka krävs intresse och engagemang för verksamheten man ska samverka med. Det kan krävas lite mod att stå för det samarbete som man har och synen på att olikheter behöver accepteras i ett närområde.

4.4 Olika nivåer av samverkan kring sociala boenden

Det finns lite olika sätt att bygga upp en samverkan i närområdet. I grunden ligger alltid ambitionen att vara ett boende med goda kontakter i närområdet. Nedan beskrivs hur man kan arbeta med samverkan i tre olika nivåer.

4.4.1 Ett boende med goda kontakter i området

Att vara ett boende med goda kontakter i området, innebär att boendet själv tar kontakt med de aktörer som är relevanta i närområdet, presenterar sig, tar input och diskuterar vilka erfarenheter det finns av att verka i närheten av boendet.

Det är också möjligt att sondera intresse för ett mer utökat samarbete antingen på ett sätt som gynnar verksamheten eller i en mer organiserad platssamverkan.

Denna form av samverkan är bra när det saknas intresse eller uttryckt behov av en mer formaliserad samverkan som ett platssamverkansråd eller ett trygghetsforum.

Utgångspunkten i denna samverkan är att arbeta efter modellens principer, men framförallt utifrån det handlingsutrymme man själv har som verksamhet, och om det är möjligt att bjuda in enskilda aktörer för att samverka i olika sammanhang.

De första stegen för att komma igång med en sådan samverkan är att;

1. Gör en kartläggning (se avsnitt 4.2)
2. Kontakta aktuella områdesaktörer. Börja med de som kan vara mest påverkade av verksamheten.
3. Lämna kontaktuppgifter till verksamheten och samla kontaktuppgifter till närsamhället
4. Se över vilket arbete som kan göras i den egna verksamheten i förhållande till personal och brukare med utgångspunkt i modellens principer
5. Se över den fysiska miljön på utsidan av den egna fastigheten och gör en prioriteringslista på åtgärder på lång och kort sikt
6. Se över närområdet, finns det något i närområdet som går att felanmäla eller få åtgärdat på ett enkelt sätt
7. Sök kontakter i närområdet som kan vara positivt inställda till brukarna och som kan bli resurser för verksamheten eller brukarna

4.4.2 Trygghetsforum

Ett trygghetsforum är ett samverkansforum dit grannskapsaktörer runt ett socialt boende bjuds in för att få information om säkerhetsarbetet på boendet, incidenter som verksamheten själva hanterat, att grannskapsaktörerna kan lyfta frågor synpunkter eller erfarenheter, och samråda kring lösningar.

Trygghetsforumet har ett ganska tydligt fokus på säkerhetspåverkan från ett boende för hemlösa i förhållande till närsamhället.

Trygghetsforumet är en strukturerad plattform som är särskilt användbar om det finns en oro och kanske också erfarenhet av negativ påverkan på tryggheten och säkerheten i närområdet från boendet. Forumet skapar handlingskraft för att arbeta med trygghet- och säkerhetsproblem och för att ge en sanningsenlig och nyanserad bild kring boendets säkerhetspåverkan i området. Forumet har också en förmåga att lugna den oro som kan finnas och som sällan står i proportion till verkligheten.

På mötena går boendeenheten igenom incidenter som har förekommit på ett sätt som kan påverka närområdet, och hur man arbetat för att hantera händelsen.

Man kan också följa brottsstatistik i området för att samråda kring hur den påverkas av boendets placering. Målsättningen för forumet är ju längre arbetet

går att kunna fokusera allt mer på förebyggande åtgärder enligt modellens principer.

De första stegen för att komma igång med en sådan samverkan utöver det som nämnts under *”Ett boende med goda kontakter i området”* är;

1. Att bjuda in till regelbundna möten med de aktörer som kan vara mest påverkade av verksamheten
2. Samla incidenter och annan meningsfull information för att kunna redovisa till trygghetsforumet
3. Ta in brottsstatistik för att kunna följa utvecklingen i området
4. På olika sätt förmedla en ökad kunskap kring målgruppen

Exempel från Gamlestaden

För att bemöta oro som uppkommit inför inflytten av boendet Alma startades Trygghetsforum Alma 2023. I trygghetsforumet har representanter från boendet Alma, Trygghetssamordningen Nordost, Poseidon och tre bostadsrättsföreningar träffats återkommande sedan inflytten av verksamheten för att dela information och samråda kring incidenter kopplat till verksamheten.

4.4.3 Platssamverkansråd

Ett platssamverkansråd är ett råd med olika aktörer, t.ex. det sociala boendet, fastighetsägare, funktionsstödsverksamheter m.fl. som möts regelbundet för att göra lägesavstämningar och på olika sätt verka för att trivseln för alla i området ska öka. Platssamverkansrådet är på många sätt lik en ordinär platssamverkan men har som uttryckt mål att förebygga negativa möten mellan socialt utsatta, och främja positiva möten.

Ett platssamverkansråd har en bredare ansats än ett trygghetsforum och arbetar mer med trivselskapande och förebyggande åtgärder än enbart säkerhetsfrågor eller störningar. För de sociala enheterna är samverkan till en början ett arbete för att förebygga krav på förflyttning eller repressiva åtgärder mot brukarna i verksamheten men i förlängningen ett arbete med ökade kvalitéer i området för sina brukare. För fastighetsägare är arbetet till en början ett arbete med trygghet och säkerhet i området, men på sikt ett arbete med att öka trivseln, samt ett uttryck för företagets sociala engagemang och bidrag till en hållbar stad.

Ett platssamverkansråd sammankallas förslagsvis av det sociala boendet och ambitionerna för rådet uttrycks idealt i en avsiktsförklaring eller annan skrift för att underlätta arbetet i rådet och formuleras tillsammans med aktörerna i rådet. Mötena inleds med en lägesavstämning/informationsutbyte, och kontaktlistor upprättas för att underlätta kontakt utanför mötena. Det är egentligen bara aktörernas kreativitet som sätter gränser för vad man kan göra i rådet.

De första stegen för att komma igång med en sådan samverkan utöver det som nämnts under *”Ett boende med goda kontakter i området”* är;

1. Samla aktörer som är intresserad av ett mer förebyggande angreppssätt.
2. Sammanställ en avsiktsförklaring tillsammans med aktörerna

3. Bjud in till regelbundna möten

Exempel från Kallebäck

I Kallebäck startade man 2022 ett råd bestående av Socialförvaltningen Sydväst, Förvaltningen för funktionsstöd, Wallenstam, Stena Fastigheter, SGS Studentbostäder för att verka för en trivsamt och trygg miljö i närheten av Kallebäckens vård- och omsorgsboende som drevs av Socialförvaltningen Sydväst. Inom samverkan formulerades en avsiktsförklaring.

Inom rådet har man träffats för att dela lägesbilder, planera pop-upcaféer, genomföra trygghetsvandringar, få information om områdesutveckling och skapa kontaktlistor.

4.4.3.1 Hantering av kostnader

I platssamverkanssamarbeten kan det uppstå kostnader och behov av arbetsinsatser. En vanlig och enkel modell är att man fördelar kostnader som uppstår mellan aktörerna så att alla bidrar på något sätt. Eftersom kommunala aktörer kan vara begränsade av upphandlingslagstiftning så kan det ibland vara lämpligt de bidrar med arbetstid och att de privata aktörerna bidrar med externa kostnader.

4.4.4 Samverkan i redan existerande nätverk

4.4.4.1 BID-inspirerade samarbeten

På många platser i staden finns det BID-inspirerade samarbeten. Samverkan i dessa är organiserade på lite olika sätt, även om en vanlig variant är en fastighetsägarförening som samverkar med flera av stadens förvaltningar. De har också olika sorters aktiviteter för att uppnå sina mål.

Det är en god idé att vara aktiv och visa intresse för samverkan inom de olika BID-områdena där vi också har boendeenheter. BID-samarbetena har i regel ett ganska stort inflytande på utvecklingen i ett närområde, och de driver ofta ett eget trygghets och säkerhetsarbete som har potential att påverka brukarna både positivt och negativt.

Att visa intresse för att förstå strategier och arbetssätt som BID-samarbetet har, samt att prioritera att komma på möten som man bjuds in till är ett gott förhållningssätt till BID-samarbetet. Om det sociala boendets brukares perspektiv är nytt i sammanhanget är det viktigt att arbeta aktivt för att lyfta detta i syfte att öka kvalitén på resultaten i samverkan. Det är angeläget att göra det man kan för att bidra till en ökad trivsel och trygghet i området utan att kompromissa bort brukarnas rätt till staden på samma villkor som andra medborgare.

Exempel från Gamlestaden

I och med att boendet Alma skulle flytta till Gamlestaden har förvaltningen samverkat med BID-samarbetet för att få ut information om inflytten och kontakta rätt aktörer för en fördjupad dialog. Representanter från förvaltningen och boendet har deltagit på BID-samarbetets trygghetsmöten och också deltagit i särskilda möten kring socialt utsatta i området. Representanter har också lärt känna ett antal aktörer som varit viktiga att etablera en enskild kontakt med, så som systembolag, polis och trygghetssamordning i området genom BID-samarbetets möten.

4.4.4.2 Trygg-i nätverk

I Göteborgs stad finns det en trygghetssamordning i respektive socialförvaltning. Utvecklingsledare trygghet arbetar för stadens måluppfyllelse för ett tryggt Göteborg (Göteborgs stad, 2024). Det är en fördel att känna till trygghetssamordningen i sitt område då de ofta har vetskap om vilka trygghetsforum, BID och platssamverkanskontexter som finns i närområdet. De samverkar ofta i nära relation med polisen och har en övergripande lägesbild av området. Trygghetssamordningen arbetar för samtliga målgrupper i staden men kan under perioder prioritera särskilda grupper med anledning av problemorienterat arbete. Därför det är viktigt att kontakta dem och dela med dig om vad du ser och hör samt vilka behov som är viktiga utifrån målgruppen hemlös/beroendeproblematik. Trygghetssamordningen är funktionen som läser, analyserar och agerar på inrapporterade händelser i verktyget Embrace. Läs mer om Trygg-i-arbetet i Göteborgs stad på stadens hemsida goteborg.se.

5 Slutord

Denna modell för platssamverkan kring sociala boenden är en startpunkt för ett arbete i Göteborg kring sociala boenden. Under projektet Mutual Benefits har betydligt fler idéer och faktorer varit aktuella, men av olika skäl inte tagits med i denna modell. Sådana faktorer har t.ex. varit ambitionen att i högre grad sysselsätta målgruppen på sociala boenden, att skapa utrymme för allmänhetens engagemang genom volontärverksamhet, samutnyttjande av lokaler, gemensamma odlingsytor, designlösningar för att förebygga konkurrens på offentlig yta eller kulturens potential att knyta samman människor.

Flera av dessa idéer hade med stor sannolikhet kunnat ge ytterligare resultat i modellen. Samtidigt har det varit viktigt att skapa en modell som ställer få krav på den som vill påbörja ett arbete, men innebär stora möjligheter, och stor genomförbarhet.

Därför ska den som vill inleda en platssamverkan kring ett socialt boende känna stor frihet att utveckla modellen och skapa fler exempel på hur samverkan kan erbjuda ökad trygghet och en stad för alla kring sociala boenden.

Har du funderingar kring modellen får du gärna höra av dig till oss som arbetet i projektet Mutual Benefits.

Petter Nilsson

petter.nilsson@socialsydvast.goteborg.se

Helena Söderberg

helena.soderberg@socialsydvast.goteborg.se

6 Referenser

- Boverket. (2021). *Förutsättningar för stärkt platssamverkan*. Hämtat från Boverket: <https://www.boverket.se/sv/om-boverket/publicerat-av-boverket/publikationer/2021/starkt-platssamverkan/>
- Boverket. (2022). *Boverket*. Hämtat från Trygghet - ett mångtydigt begrepp: <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/brottsfor-ebbyggande-och-trygghetsskapande-atgarder/trygghet-och-brott/trygghetsbegreppet/#:~:text=Trygghet%20%C3%A4r%20den%20k%C3%A4nsla%20som,f%C3%B6r%20brott%20eller%20hotfulla%20situationer.den%2025%2001%202024>
- Fastighetsägarna. (den 26 februari 2024). *Vad är ett BID?* Hämtat från Fastighetsägarna: <https://www.fastighetsagarna.se/om-oss/fragor-vi-arbetar-med/stadsutveckling/platssamverkan-bids/>
- Folkhälsomyndigheten. (05 2022). *Folkhälsomyndigheten*. Hämtat från Stigmatisering vid psykisk ohälsa: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/livsvillkor-levnadsvanor/psykisk-halsa-och-suicidprevention/att-minska-stigma/#:~:text=Vad%20%C3%A4r%20stigmatisering%3F,%3B%20kanskaper%2C%20attityder%20och%20beteenden.den%2025%2001%202024>
- Goffman, E. (1972). *Stigma: den avvikandes roll och identitet*. Stockholm: Nordstedts förlag.
- Göteborgs stad. (den 23 02 2024). *Göteborgs stad*. Hämtat från Trygghetsskapande och brottsförebyggande arbete: <https://goteborg.se/wps/portal/start/omsorg-och-stod/trygg-och-saker> den 23 02 2024
- Hallin, P.-O. (2013). *Sociala risker, en begrepps- och metoddiskussion* (Malmö högskola, Institutionen för urbana studier, 2013 uppl.). Malmö: MALMÖ UNIVERSITY PUBLICATIONS IN URBAN STUDIES 15.
- Olsson, A., & m.fl. (2015). *Karolinska institutet*. Hämtat från <https://ki.se/forskning/konsten-att-kanna-med-andra> den 23 02 2024
- Pettersson, M. (den 27 10 2022). Missbruksboende kan flytta till Kyrkbyn - grannar kritiska. *Göteborgs-Posten*.
- Pettersson, M. (den 10 10 2022). Oro bland grannar när boendet Alma flyttar till Gamlestaden. *Göteborgs-Posten*.
- Smith, J. (den 2 10 2018). Understanding the Safety Paradox: Exploring the Relationship Between Perceived Safety and Risky Behaviors. *Journal of Risk and Safety Analysis*, ss. 45-63.
- Wilson, J. Q., & Kelling, G. L. (1982). Broken Windows: The police and neighborhood safety. *Atlantic Monthly*, 127, ss. 29-38.

Y-Foundation. (2017). *A home of your own – Housing first and ending homelessness in Finland*. Keuruu: Otava Book printing Ltd.